

NUORI OPISKELEMAAN JA TYÖHÖN KELAN AMMATILLISEN KUNTOUTUKSEN TUELLA

Johdanto

Tässä katsauksessa käsitellään sitä, mitä Kelan ammatillisen kuntoutuksen palveluita nuori voi saada ja minkälaisin edellytyksin, millaisin lainsäädäntömuutoksia nuoria pyritään tukemaan esimerkiksi syrjäytymiseltä ja mitä lainmuutokset tarkoittavat käytännössä. Nuorten syrjäytymisen ehkäisy on osa valtakunnallista tahtotilaa. Nuorten syrjäytymisestä aiheutuu merkittäviä taloudellisia seuraamuksia yhteiskunnalle. Valtiontalouden tarkastusviraston toiminnantarkastuskertomuksen (2007) mukaan koko työiän kestoinen eli noin 40 vuotta kestävä syrjäytyminen maksaa yhteiskunnalle noin 1 130 000 euroa. Kustannus koostuu sekä kansantulon että julkisen talouden menetyksistä.

Syrjäytymisprosessi voi aiheuttaa merkittäviä seuraamuksia nuorelle, kun hän on pudonnut esimerkiksi koulutuksesta, työstä tai sosiaalisesta vuorovaikutuksesta. Syrjäytyminen on sekä yhteiskunnallinen että yksilöllinen prosessi, ja sitä pyritään ehkäisemään eritasoisin interventioin (Järvikoski & Härkäpää 2011).

Kela on tehnyt lainsäädännön kehittämishdotuksia, jotka tukevat nuorten pääsyä kuntoutukseen ja samalla ovat osaltaan ehkäisemässä nuorten syrjäytymistä. Tästä on esimerkkinä Kelan ammatillisen kuntoutuksen lainmuutos, jonka seurauksena ammatillisen kuntoutuksen myöntöedellytykset ovat

lieventyneet 1.1.2014 alkaen (säädosmuutos 973/2013). Lisäksi viime vuosina nuoret on suunnitelmallisesti huomioitu Kelan kuntoutuspalveluiden erilaisissa kehittämishankkeissa, joissa on pyritty löytämään heille soveltuvia kuntoutusmuotoja. Samanaikaisesti Kelassa on paneuduttu parantamaan sidosryhmien kanssa tehtävää yhteistyötä ja pyritty henkilökohtaisen neuvonnan kautta auttamaan hankalissa elämäntilanteissa olevia nuoria.

Nuoret Kelan ammatillisen kuntoutuksen kohderyhmänä

Kirjallisuudessa nuoruusikä on esitetty useita ikäperusteisia määritelmiä ja sen mukaisia ajanjaksoja. Ylösen (2014) mukaan eri maissa nuoruuden alkamiseksi määritellään pakollisen koulutuksen päättymisikä. Kelan kuntoutusetuuksien tilastoinnissa nuoruusiän jaksoksi on katsottu 16–29 vuotta, kun taas Kelan kuntoutuslaissa ei ole määritelty erikseen ikäryhmää, jolle ammatillisia kuntoutuspalveluja tarjotaan. Kelan järjestämä ammatillinen kuntoutus voi alkaa aikaisintaan esimerkiksi yläkoulun 7.-luokkalaiselle apuvälinetarpeen arviointina tai yläkoulun 9.-luokkalaiselle ammatillisena kuntoutuspalvelutyksenä.

Kelan tehtävänä on selvittää terveydenhuollosta ja muilta tahoilta ohjautuneiden vammaisten sekä syrjäytymisvaarassa olevien nuorten kuntoutuksen tarve. Kuntoutuksen ohjaavia tahoja voivat olla tervey-

denhuollon lisäksi esimerkiksi oppilaitokset, TE-toimistot ja kuntien sosiaalitoimi. Kelassa nuoren kuntoutustarpeen selvittäminen voi tulla ajankohtaiseksi esimerkiksi sairauspäiväraha-, työkyvyttömyyseläke- tai työttömyysturva-asian yhteydessä tai nuoren asioidessa Kela-neuvojan tai työkykyneuvojan kanssa. Oikeus Kelan kuntoutuspalveluihin on selvitettävä aina ennen työkyvyttömyyseläkepäättökseen antamista 1.1.2015 voimaan tulleen lainmuutoksen myötä (Kansaneläkelaki 568/2007).

Tyypillinen Kelan ammatillisen kuntoutuksen asiakas on nuori, jolla on ilmennyt sairauden tai vamman lisäksi haasteita ammatillisessa etenemisessä ja mahdollisesti myös elämänhallinnassa. Nuori voi olla esimerkiksi peruskoulun jälkeen vailla ammatillista suunnitelmaa ja koulutusta, tai nuori aikuinen on voinut keskeyttää opintonsa jo useaan kertaan. On mahdollista, että nuori on hankkinut toisen asteen tai korkeakoulututkinnon, mutta hän tarvitsee kuntoutuksellista tukea koulutuksen jälkeen työelämään siirtymisessä. Kohderyhmään kuuluu myös nuoria, jotka ovat määräaikaaisella tai toistaiseksi myönnettyllä työkyvyttömyyseläkkeellä ja joiden suunnitelmissa on palata työelämään.

Mikä muuttui lainsäädännön uudistuksen myötä?

Ennen 1.1.2014 voimaan tullutta lainmuutosta Kelan kuntoutuslaki (566/2005) oli ollut voimassa melkein kolmekymmentä vuotta ja siihen tehtiin uudistuksia vuosien saatossa. Vuoden 2005 uudistuksessa Kelan kuntoutuslakiin lisättiin työkyvyttömyyden uhka-kriteeri yhteneväisesti työeläkekuntoutuksen myöntöedellytysten kanssa. Tarkoituksena oli, että ammatillinen kuntoutus käynnistettäisiin työkyvyttömyyden uhkan vuoksi samoilla perusteilla sekä työeläkelaitoksissa että Kelassa. Käytäntö kuitenkin osoitti, että kriteeri ei ollut toimiva Kelan ammatillista kuntoutusta hakevien nuorten kohdalla. Työkyvyttömyyden uhkaa ei pystytty todentamaan työelämään kiinnittymättömien nuorten kohdalla, koska työkykyä oli vaikea arvioida suhteessa sairau-

den aiheuttamiin rajoituksiin ammatin ja työn valinnassa, kun nuorella ei ollut aikaisempaa koulutusta tai ammattia. (HE 3/2005 vp.)

Nuorten ohjautuminen Kelan ammatilliseen kuntoutukseen on näyttänyt olevan viime vuosina sattumanvaraista, ja on ilmeistä, että osa kuntoutusta tarvitsevista nuorista ei ole päässyt palveluiden piiriin. Näin siitäkin huolimatta, että soveltuvia kuntoutuspalveluja on ollut tarjolla. Koska työkyvyttömyyden uhka -kriteerin avulla ei pystytty varmistamaan erityisesti nuorten pääsyä ammatilliseen kuntoutukseen, myöntöedellytyksiä oli tarvetta muuttaa. Vuoden 2014 uudistuksen myötä opiskelukyvyyn heikentyminen lisättiin Kelan ammatillisen kuntoutuksen käynnistämisen yhdeksi perusteeksi. Uudet myöntöedellytykset ovat aikaisempaa lievemmat, mahdollistavat kuntoutuksen varhaisemman aloittamisen sekä ottavat paremmin huomioon nuoren kokonaistilanteen. Kun arvioidaan, ovatko nuoren työ- tai opiskelukyky ja ansiomahdollisuudet olennaisesti heikentyneet sairauden tai vamman vuoksi, tarkastellaan myös nuoren kokonaistilannetta kuten sitä, onko nuoren psyykinen, fyysinen ja sosiaalinen toimintakyky alentunut ja onko elämäntilanteessa muita kuormittavia tekijöitä, kuten opintojen keskeytykset tai pitkittynyt työttömyys. (HE 128/2013 vp.)

Ammatillisen kuntoutuksen arvioinnissa huomioidaan myös kuntoutuksen oikea-aikaisuus ja tarkoituksenmukaisuus. Esimerkiksi vähäinen opintojen viivästyminen tai opinnoissa jälkeen jääminen ei vielä täytä kuntoutuksen myöntöedellytyksiä. Ammatillisen kuntoutuksen koulutusvaihtoehtoja terveydenhuollossa arvioitaessa on otettava huomioon, että eri ammattitutkinnoissa asetetaan terveydentilalle tiettyjä vaatimuksia. Koulutussuunnitelmien tulisi olla realistisia ja tarkoituksenmukaisia. Mikäli nuorella on jo jokin ammattitutkinto, tulisi aina miettiä, voiko hän sen pohjalta jatkaa työelämässä. Kela ei järjestä nuorelle ammatillisena kuntoutuksena koulutusta toiseen ammattiin vain siksi, että työllistymistilanne nuoren ammattialalla on heikentynyt. Muistettakoon, että nuorten osalta päihdehoidon ja -kuntoutuksen vakiin-

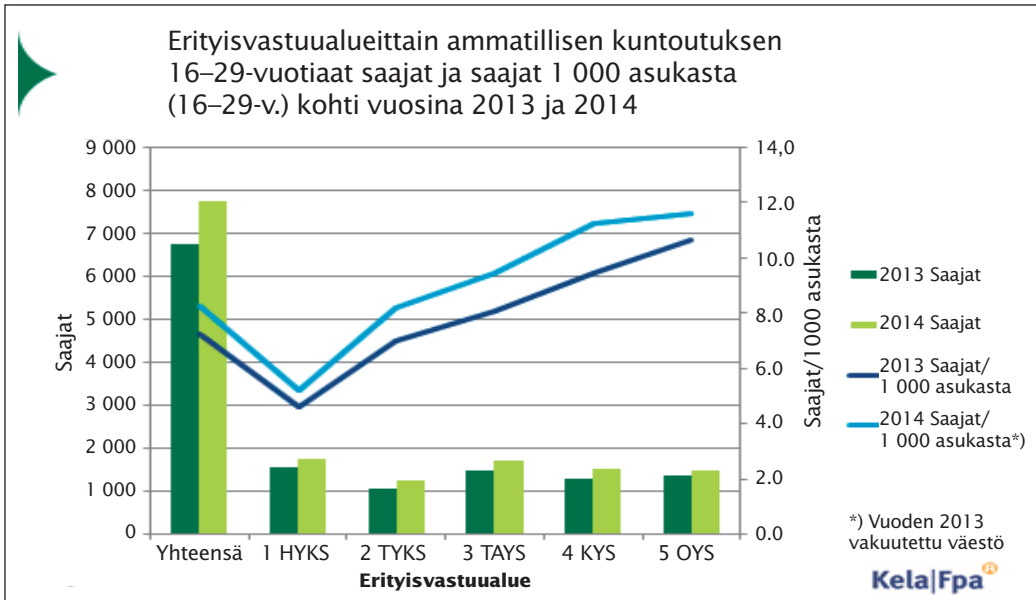
tuessa myös ammatillinen kuntoutus voi tulla kysymykseen niiden ohella.

Miltä näyttää lainmuutoksen jalkautuminen käytäntöön?

Vuonna 2014 nuoria (16–29-vuotiaita) osallistui ammatilliseen kuntoutukseen yhteensä 7736 kuntoutujaa (kuvio 1). Tilastojen perusteella voidaan todeta, että nuoret saavat aikaisempaa enemmän kuntoutuspalveluja. Nuorten ammatillisen kuntoutuksen saajien määrä on noussut 14,5 %:a vuonna 2014 verrattuna edelliseen vuoteen. Nuorten ohjautumisen Kelan ammatilliseen kuntoutukseen odotetaan kasvavan, kun uudet myöntöedellytykset tulevat ohjaaville tahoille tutummiksi. Lainmuutoksen onnistunutta toimeenpanoa tukee se, että ohjaava taho huomioisi Kelan lähetettävissä lausunnoissaan nuoren kokonaistilanteen.

Vaativa lääkinällinen kuntoutus tekee tuloaan

Kela on aktiivisesti pyrkinyt myös muiden lainmuutoksien avulla parantamaan syräytymisvaarassa olevien nuorten asemaa. 1.1.2016 voimaan tulevan vaativan lääkinällisen kuntoutuksen lainmuutoksen myötä vammaisuuskytkös poistuu Kelan järjestämistä vaikeavammaisten lääkinällisen kuntoutuksen myöntöedellytyksistä. Lainmuutos mahdollistaa jatkossa vaativan lääkinällisen kuntoutuksen järjestämisen myös niille nuorille, joilla on kuntoutuksen tarve, mutta ohjauksen ja avun tarve ei ole riittänyt tarvittavan korotetun tai ylimmän vammaistuen myöntämiseen, ja he ovat tämän vuoksi jääneet kyseisen kuntoutuksen kohderyhmän ulkopuolelle. Myöntöedellytyksinä jatkossa ovat sairaus tai vamma ja sairauteen tai vammaan liittyvä suoritus- ja osallistumisrajoite, rajoitteesta aiheutuvat huomattavat vaikeudet arjen toiminnoista suoriutumisessa ja osallistumisessa sekä perusteltu kuntoutustarve. Myös kuntoutuksen nimi muuttuu vaikeavammaisten

Kuvio 1. Ammatillisen kuntoutuksen 16–29-vuotiaat saajat sekä saajat 1000 asukasta (16–29-vuotiaat) kohti erityisvastuualueittain vuosina 2013 ja 2014.

lääkinnällisestä kuntoutuksesta vaativaksi lääkitseväksi kuntoutukseksi. (Säädös-
muutos 145/2015.)

Kelan tarjoamat ammatillisen kuntoutuksen palvelut nuorille

Kela järjestää 16–29-vuotiaille nuorille va-
jaakuntoisten ammatillisen kuntoutuksen li-
säksi vaikeavammaisten lääkitsevästä kun-
toutusta, kuntoutuspsykoterapiaa ja har-
kinnanvaraista kuntoutusta sekä tukee
16–19-vuotiaan¹ nuoren ammatillista etene-
mistä nuoren kuntoutusrahalla. Kelan amma-
tillisen kuntoutuksen palvelut voidaan jakaa
pääpiirteisissään nuoren tilanteen selvittämi-
seen, opintojen tukemiseen ja työn kokeilemi-
seen sekä valmennukseen kohdistuviin palve-
luihin. Kelan ammatillista kuntoutusta toteut-
tavat Kelan hyväksymät kuntoutuspalvelun-
tuottajat eri puolilla Suomea.

Ammatillinen kuntoutus selvitys kestää
noin 12 vuorokautta. Se auttaa nuorta esi-
merkiksi silloin, kun hänen kokonaistilanteen-
sa vaatii laaja-alaista selvittelyä ja ammatilli-
sen suunnitelman laatimista. Esimerkiksi pe-
ruskouluaan päättävällä nuorella saattaa olla
jokin oppimiskyvyn häiriö, psyykinen sai-
raus tai aistivamma, jonka takia siirtyminen
yläkoulusta ammatillisiin opintoihin tai jatko-
opintoihin korkea-asteelle vaikeutuu. Tällöin
nuori tarvitsee kuntoutuksellista tukea, jotta
hänellä olisi erilaisia ammatillisia vaihtoehto-
ja valittavanaan.

Työkokeilu kestää noin kaksi kuukautta.
Se sopii nuorelle, joka tarvitsee tukea itsel-
leen soveltuvan ammattialan, työtehtävän tai
opiskelualan valintaan ja selvittämiseen. Alan
soveltuvuuden varmistamiseksi nuori kokeilee
työtä 1–3 työpaikassa. Työkokeilun jälkeen
suunnitellaan, mihin nuori jatkaa palvelun
jälkeen, ja häntä tuetaan jatkosuunnitelman
toteuttamisessa.

Koulutuskokeilu kestää muutamasta päi-
västä kahteen viikkoon. Se sopii nuorelle,
jolla on tarve selvittää koulutusmahdollii-

suuksia ja tutustua kouluelämään. Kokeilun
avulla nuori saa kuvan koulutuksen ja kysei-
sen ammattialan vaatimuksista. Koulutusko-
keilu toteutetaan ammatillisissa erityisoppi-
laitoksissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa.

Kela tukee tutkintoon johtavaa koulutusta,
tarpeellista lisä- ja uudelleen koulutusta sekä
valmentavaa koulutusta. Opiskelupaikkoina
voivat olla ammatilliset oppilaitokset tai eri-
tyisoppilaitokset, kansanopistojen ammatilli-
set linjat, ammattikorkeakoulut tai yliopistot.
Lisäksi Kela voi maksaa kuntoutusrahaa, jos
nuori opiskelee ammattia oppisopimuskoulu-
tuksessa. Vuonna 2014 Kela tuki koulutusta
yhteensä 6257 nuorelle (kuvio 2).

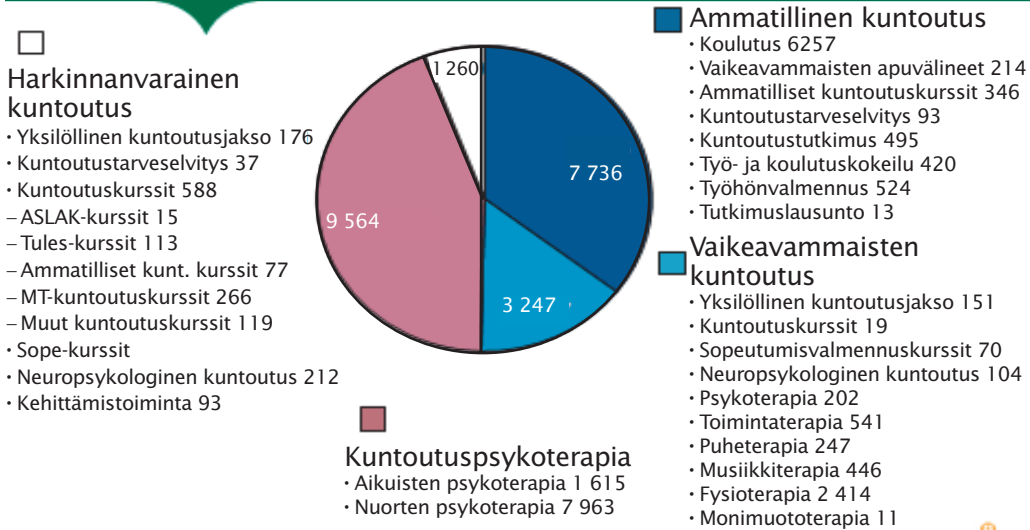
Työhönvalmennus kestää noin kuusi kuu-
kautta, ja se sopii nuorelle, jonka tavoitteena
on löytää palkkatyö. Työhönvalmennus toteu-
tetaan vähintään yhdessä työpaikassa. Työ-
hönvalmennuksessa nuori saa tukea ja ohjaus-
ta työnhaku- ja työelämätaitojen vahvistami-
seen, työpaikan etsimiseen, työelämään siirty-
miseen, työn tekemiseen ja työssä jatkamiseen.
Nuoren kanssa pohditaan, mihin hän jatkaa
työhönvalmennuksen jälkeen. Myös työnan-
tajan tuetaan nuoren työllistämiseksi.

Mielenterveyskuntoutujien työhönvalmen-
nus on sisällöltään samanlaista kuin työhön-
valmennus, mutta se kestää pidempään, kes-
kimäärin vuoden. Mielenterveyskuntoutujien
työhönvalmennus soveltuu nuorelle, jolla on
työkykyä heikentävä ja työllistymistä heiken-
tävä psyykinen sairaus. Sairauden hoidon tu-
lee olla sellaisessa vaiheessa, että nuori voi si-
toutua työpaikalla tapahtuvaan työskentelyyn.

Ammatillisilla kuntoutuskursseilla on nu-
orista (18–25-v.) koottuja ryhmiä tai nuorille ai-
kuisille sekä aikuisille (18–60-v.) koottuja am-
matillisen kuntoutuksen ryhmiä, joissa mm.
kuntoutujien keskinäinen vertaistuki on osoit-
tautunut eteenpäin vieväksi voimaksi. Kuntou-
tuskursseja järjestetään valtakunnallisesti ym-
päri vuoden. Kurssin kesto on noin 8–12 kuu-
kautta. Kurssin aikana nuoren on tarkoitus saa-
da realistinen käsitys valitsemastaan ammati-
alasta tai työstä sekä omasta jaksamisestaan.

¹ Nuoren kuntoutusrahaa maksetaan 16-19-vuotiaalle, kuitenkin sen kuukauden loppuun, kun nuori täyttää 20 vuotta, ja pidemmälle, jos hänen kuntoutuksensa on kesken.

Kuntoutuksen saajat ikäryhmässä 16-29 v Vuosi 2014

Kuntoutuksen saaja on voinut saada useampia kuntoutustoimenpiteitä.

Kela|Fpa

Kuvio 2. Kuntoutuksen saajat 16–29-vuotiaiden ikäryhmässä vuonna 2014.

Lisäksi Kela tukee nuoria opiskelussa yläkouluiäkäisestä alkaen opiskelussa tai työssä tarvittavin apuvälinein.

Nuoren kuntoutusraha ammatillisen kuntoutumisen varmistamiseksi ja työllistymisen edistämiseksi

Kelan maksaman nuoren kuntoutusrahan tarkoituksena on varmistaa 16–19-vuotiaan nuoren ammatillista kuntoutumista ja edistää työllistymistä, kun hänen työ- tai opiskelukyönsä on olennaisesti heikentynyt sairauden, vian tai vamman vuoksi ja hän tarvitsee erityisiä tukitoimia selviytyäkseen ammatillisen kuntoutumisen haasteista. Nuoren kuntoutusrahan myöntäminen ei edellytä kuntoutuspäätöstä. Nuorella tulee olla kotikunnassa laadittu henkilökohtainen opiskelu- ja kuntoutus-suunnitelma, johon on koottu muun muassa ammatillisen kuntoutumisen tavoitteet, suunniteltu koulutus tai muu vastaava kuntoutus

sekä tukitoimet ja erityisjärjestelyt, joita nuori tarvitsee ammatillisen kuntoutumisensa tueksi (VNA 646/2005 3 ja 4 §).

Nuoren kuntoutusrahan osalta nuoren sairautta ja vammaa arvioidaan samoilla perusteilla kuin Kelan ammatillisessa kuntoutuksessa, ja siten 1.1.2014 voimaan tullut ammatillisen kuntoutuksen lainmuutoksen lisäys opiskelukyvyn heikkenemisestä ja kokonaistilanteen arvioinnista koskee myös nuoren kuntoutusrahaa. Sen sijaan nuoren kuntoutusrahaa arvioitaessa ei edelleenkään sovelleta tarkoituksenmukaisuus-kriteeriä kuten ammatillisessa kuntoutuksessa. Nuoren kuntoutusrahan vähimmäistavoitteena on, että koulutuksen tai muun kuntoutuksen avulla nuori voi saada joitain merkityksellisiä lisätuloja, vaikka eläke turvaisi jatkossa hänen toimeentuloaan.

Nuoren kuntoutusrahan sijaan ammatillisen kuntoutuksen ajalta voidaan maksaa kuntoutusrahaa, joka vähimmäismääräisenä on 24,02 euroa arkipäivältä (vuonna 2015).

1.10.2015 alkaen Kela voi maksaa puolet kuntoutusrahan määrästä (osakuntoutusraha) sellaiselta kuntoutuspäivältä, jona nuori on osallistunut sekä kuntoutukseen että tehnyt työtä. Osakuntoutusrahaa maksetaan, kun henkilö työskentelee kuntoutuspäivänä enintään 60 % normaalista työajasta palkkatyössään tai omissa yrityksissään. Muutoksen jälkeenkin kuntoutusraha maksetaan täysimääräisenä, jos kuntoutus estää työskentelyn kokonaan ja kuntoutuspäivä kestää vähintään neljä tuntia matkoineen. (Säädösmuutos 1236/2014 ja HE 201/2014 vp.)

Miten nuoret jatkossa tavoittavat paremmin Kelan kuntoutuspalvelut?

Nuorisotakuun tutkimuksellisen tuen loppuraportin (Tuusa ym. 2014) mukaan heikoimmin saatavia ja toimivia palveluita nuorisotakuussa olivat Kelan ammatillisen kuntoutuksen palvelut, kun tarkasteltiin kyselyn perusteella muiden viranomaisten näkemyksiä. Viranomaisten vastauksissa mainittiin, että Kelan palvelut ovat nuorille etäisiä ja sisältävät paperisotaa. Lisäksi tutkimuksessa todettiin, että Kelan tulisi parantaa tiedotusta. Tulosten perusteella harva nuorista tunsi Kelan ammatillisen kuntoutuksen palveluita. Tässä yhteydessä on syytä tuoda esille, että Kelassa on ryhdytty toimenpiteisiin nuorten palvelujen näkyvyyden ja saatavuuden parantamiseksi. Kuntoutuksen tiedottamisen pääpainopisteenä ovat nyt nuoret. Kela on aloittanut toukuussa 2015 nuorille suunnatun Mikä kunto? -kampanjan. Kampanja on osa nuorten yhteiskuntatakuuta, ja se kertoo nuorille kuntoutuksen eri palveluista. *Nuortenkuntoutus.kela.fi*-sivusto esittelee kattavasti Kelan ammatillista kuntoutusta ja mielenterveyskuntoutusta. Sivuille tulee videoita ja ohjeita kuntoutuksen hakeutumiseen sekä nuorten omia kuntoutustarinoita.

Lisäksi nuorisotakuun osalta Kelassa suunnitellaan otettavaksi käyttöön vuoden 2015 kuluessa keskeisesti nuorten eri elämäntilanteisiin suunniteltu hoitomalli, jonka avulla Kelan työntekijät saavat paremmat valmiudet tunnistaa nuorten tarpeet eri sosiaalietuuksia

hoidettaessa ja sen myötä selvittää nuoren tilannetta.

Nuorten parissa työskentelevien kehitettävä yhteistyö

Nuorten parissa työskentelevien yhteistyön parantaminen on keskeisesti esillä syrjäytymistä ja ammatillista kuntoutusta käsittelevässä kirjallisuudessa. Tuoreen tutkimuksen mukaan työkykyongelmien hallinta ja kuntoutusprosessien toimivuus edellyttävät eri toimijoiden tiivistä integroitumista ja verkostomaista työskentelyä (Liukko & Kuuva 2015). Tärkeää olisikin, että eri toimijat suunnittelisivat yhteistyössä ja yhdessä nuoren kanssa hänelle sopivan palvelukokonaisuuden. Tämä edellyttää nuorten parissa toimivilta tahoilta yhteistä tahtotilaa rakentaa ja räätälöidä palvelukokonaisuus nuoren tarpeiden mukaisesti.

Kela on tiivistänyt muun muassa työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) sekä TE-palveluiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Osatyökykyisten loppuraportin (2013) suosituksen seurauksena Kelan terveysosasto ja TEM laativat yhteisen osatyökykyisiä työttömiä koskevan kuntoutuksen ja TE-palveluihin ohjaavan ohjeen. Kelan kuntoutuskäsittelijät ja TE-toimistojen asiantuntijat ottavat kyseisen ohjeen käyttöön viimeistään syksyllä 2015. Ohjeen tavoitteena on selkeyttää kummankin toimijan palveluiden sisältöjä ja palveluiden saamisen edellytyksiä. Kelan ja TE-toimistojen yhteistyössä korostuu asiakkaan palvelutarpeen perusteella luotu etenemismalli, jossa myös asiakas osallistuu kuntoutus- ja TE-palveluiden eteenpäin viemiseen.

Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta tuli voimaan 1.1.2015 (TYP-laki 1369/2014). TYP-toiminnassa on keskeistä Kelan, TE-toimiston ja kunnan välinen monialainen verkostomainen yhteistyöote nuorten työttömien tukemiseksi. TYP:ssä Kela osallistuu nuorten asiakkaiden yhteiseen palvelutarvearvioon ja sen perusteella kantaa osaltaan vastuun kuntoutuspalveluiden tarjoamisesta ja niiden järjestämisestä osana nuoren työllistymissuunnitelmaa.

Kirsi Vainiemi, työterveyshuollon ja yleislääketieteen erikoislääkäri, asiantuntijalääkäri, Kela, terveysosasto

Maria Ättman-Huhtamäki, OTM, lakimies, Kela, terveysosasto

Marjaana Pajunen, sairaanhoitaja AMK, suunnittelija, Kela, terveysosasto

Maija Rauma, TTM, YTM, suunnittelija, Kela, terveysosasto

Marjut Hevosmaa, sosionomi AMK, erikoissairaanhoitaja, suunnittelija, Kela, terveysosasto

Nuorisotakuun tutkimuksellisen tuen loppuraportti. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu. Työ ja yrittäjyys 15/2014.

Valtioneuvoston asetus Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista (646/2005)

Valtiontalouden tarkastusvirasto (2007) Nuorten syrjäytymisen ehkäisy. Toiminnantarkastuskertomus 146/2007. Helsinki: Edita Prima Oy.

Ylönen V (2014) Nuorten toimeentuloturvan taso ja käyttö. Sosiaali- ja terveysturvan selosteita 86. Kansaneläkelaitos, Helsinki.

Lähteet

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista, HE 3/2005 vp.

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta, HE 201/2014 vp.

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain sekä Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 6 ja 7 §:n muuttamisesta, HE 128/2013 vp.

Järvikoski A, Härkäpää K (2011) Kuntoutuksen perusteet. 5. uudistettu painos. Helsinki: WSOYpro Oy. Kansaneläkelaki (568/2007)

Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista (566/2005)

Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 6 ja 7 §:n muuttamisesta (973/2013)

Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta (145/2015)

Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta (1236/2014)

Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta (1369/2014)

Liukko J, Kuuva N (2015) Toimijoiden yhteistyö työkykyongelmien hallinnassa. Ammattilaisten haastatteluihin perustuva tutkimus. Eläketurvakeskuksen raportteja 03/2015. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy.

Osatyökykyiset työssä -ohjelma (2013) Osatyökykyisten työllistymistä edistävien säädösmuutostarpeiden ja palvelujen arviointi. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön raportteja ja muistioita 37.

Tuusa M, Pitkänen S, Shemeikka S, Korkeamäki J, Harju H, Saares A, Pulliainen M, Kettunen A, Piirainen K (2014) Yhdessä tekeminen tuottaa tuloksia.